

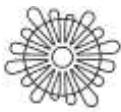
Izvedbeni plan nastave (syllabus¹)

Sastavnica	Odjel za etnologiju i antropologiju					akad. god.	2024./2025.				
Naziv kolegija	Teorije rituala					ECTS	3				
Naziv studija	Etnologija i antropologija										
Razina studija	☒ preddiplomski		☐ diplomski		☐ integrirani		☐ poslijediplomski				
Godina studija	☐ 1.		☒ 2.		☒ 3.		☐ 4.	☐ 5.			
Semestar	☒ zimski		☐ I.		☐ II.		☒ III.	☐ IV.	☒ V.	☐ VI.	
Status kolegija	☐ obvezni kolegij		☒ izborni kolegij		☐ izborni kolegij koji se nudi studentima drugih odjela			Nastavničke kompetencije		☐ DA	☒ NE
Opterećenje	15	P	15	S	0	V	Mrežne stranice kolegija			☒ DA ☐ NE	
Mjesto i vrijeme izvođenja nastave	dvorana 101 SEP, petkom od 13.00 do 15.00 h Datumi održavanja: 11., 18. i 25. listopada, 22. i 29. studenoga; 6., 13. i 20. prosinca 2024.; 17. i 24. siječnja 2025.					Jezik/jezici na kojima se izvodi kolegij		hrvatski			
Početak nastave	11. listopada 2024.					Završetak nastave		24. siječnja 2025.			
Preduvjeti za upis	Bez preduvjeta.										
Nositelj kolegija	izv. prof. dr. sc. Suzana Marjanović										
E-mail	suzana@ief.hr					Konzultacije		nakon nastave			
Izvođač kolegija	izv. prof. dr. sc. Suzana Marjanović										
E-mail						Konzultacije					
Suradnici na kolegiju											
E-mail						Konzultacije					
Suradnici na kolegiju											
E-mail						Konzultacije					
Vrste izvođenja nastave	☒ predavanja		☒ seminari i radionice			☐ vježbe		☒ obrazovanje na daljinu		☐ terenska nastava	
	☒ samostalni zadaci		☒ multimedija i mreža			☐ laboratorij		☐ mentorski rad		☐ ostalo	
Ishodi učenja kolegija			<ul style="list-style-type: none"> - prepoznati sličnosti i razlike između različitih disciplina koje proučavaju teorije mita i rituala u susretu književnih teorija, kulturnih studija, psihanalize, kulturne antropologije, etnologije, folkloristike, arheomitologije, ekofeminizma, animalistike, slobodarske teorije itd. - uočiti procese razumijevanja mita i rituala kulturnoantropološkoj perspektivi 								

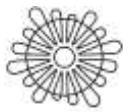
¹ Riječi i pojmovni sklopolovi u ovom obrascu koji imaju rodno značenje odnose se na jednak način na muški i ženski rod.

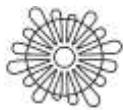
	- kritički se odnositi prema svakom obliku mitologizacije ideologije i ideološke remitologizacije					
Ishodi učenja na razini programa	<ul style="list-style-type: none">• razlikovati osnovne pojmove, teorijske pravce i područja interesa etnologije, antropologije i folkloristike• razumjeti nastanak, obilježja i osobitosti različitih kulturnih praksi, lokalno i globalno identificirati sličnosti i različitosti kulturnih pojava• opažati procese kulturnog oblikovanja ljudske stvarnosti• sažimati i tumačiti stručnu i znanstvenu literaturu na hrvatskom i stranim jezicima• razviti pozitivan stav prema vlastitoj profesiji i njezinim etičkim načelima					
Načini praćenja studenata	☒ pohađanje nastave	☒ priprema za nastavu	☒ domaće zadaće	☒ kontinuirana evaluacija	☐ istraživanje	
	☐ praktični rad	☐ eksperimentalni rad	☒ izlaganje	☐ projekt	☐ seminar	
	☒ kolokvij(i)	☐ pismeni ispit	☒ usmeni ispit	☐ ostalo:		
Uvjeti pristupanja ispitu	Ispit čine položena dva kolokvija i usmeno izlaganje/seminarski rad u trajanju 10-15 min (samostalno odabrana tema i samostalno odabran datum izlaganja). Datum kolokvija: 29. studenoga 2024. i 24. siječnja 2025.					
Ispitni rokovi	☒ zimski ispitni rok		☐ ljetni ispitni rok	☒ jesenski ispitni rok		
Termini ispitnih rokova	7. i 14. veljače 2025. u 13:00				12. i 19. rujna 2025. u 13:00	
Opis kolegija	Nakon položenog ispita iz ovoga kolegija studenti će biti sposobni prepoznati teorijsku različitost u interpretaciji fenomena rituala, izvedbe i kazališta (sakralni/religijski i sekularni rituali), analizirati postojeće teorije, sintetizirati različite metodološke pristupe sa svrhom stvaranja nove teorije u interpretaciji ritualnih vrsta (Catherine Bell): 1. rituali prijelaza ili rituali životne krize/od kolijevke do groba (Arnold van Gennep), 2. kalendarski rituali, 3. rituali razmjene i zajedništva, 4. rituali usmjereni protiv bolesti, rituali žalosti, 5. obredi slavlja, posta i svetkovine, 6. politički rituali, a u okviru interdisciplinarnih prožimanja u susretu književnih teorija, kulturnih studija, psihanalize, kulturne antropologije, etnologije, folkloristike, arheomitologije, ekofeminizma, animalistike, slobodarske teorije itd. Za razliku od starijih teorija rituala koje su ga gotovo isključivo tumačile iz konteksta religije, njegovo mu današnje poimanje proširuje dosege do gotovo svake vrste simboličkih postupaka. Rituali više ne predstavljaju sredstvo za stvaranje društvene solidarnosti (Durkheim) niti se rituali izvode samo sa svrhom potiranja traumatičnih događaja (Freud) niti se ritualima pokušava utjecati na tijek prirodnih pojava (Malinowski).					
Sadržaj kolegija (nastavne teme)	1. Uvod u kolegij o teorijama rituala: Teorijski počeci o razmatranju suodnosa mita i rituala – mitologizam i ritualizam. Ritualizacija i etologija (znanost o ponašanju životinja). 2. Teorije koje istražuju društvene dimenzije rituala – funkcionalizam, neofunkcionalizam i strukturalizam. Ritual i društvo. 3. Kulturne teorije rituala, npr. Victor Turner, Clifford Geertz, Edmund Leach, Marshall Sahlins. Koncipiranje ritualnih studija (<i>ritual studies</i>) – Catherine Bell. Ritual kao mjesto "bez značenja" (Frits Staal). 4. Kazalište i ritual: primjer starogrčke tragedije – K/kembridžska škola o porijeklu kazališta iz rituala plodnosti; Kirbyjeva šamanska teorija o podrijetlu kazališta (Ernest					

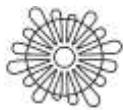
	<p>Theodore Kirby, <i>Ur-Drama. The Origins of Theatre</i>, 1975.), odnosno što ritual i kazalište imaju zajedničko?</p> <p>5. Re/konstrukcija Vitomira Belaja mitske pozadine hrvatskih narodnih običaja i vjerovanja = <i>Hod kroz godinu. Pokušaj rekonstrukcije prahrvatskoga mitskog svjetonazora.</i></p> <p>6. Maska – antropološka potreba za krinkom i psihološka potreba za maškaranjem/promjenom identiteta; maska i veza s kultom predaka; svakodnevna "maska". Rituali i počeci kulture: <i>homo spiritualis</i>.</p> <p>7. Izvedbeni studiji (engl. <i>performance studies</i>) i antropologija izvedbe/ ritual kao izvedba: Victor Turner i Richard Schechner. Artaudovo alkemijsko kazalište.</p> <p>8. Psihoterapeutski rituali, šamanizam, ritual, igra; Mircea Eliade. Šamanizam (<i>musok</i>) u Koreji: oblik ženske supkulture. Šamanizam i neošamanizam.</p> <p>9. Politički rituali i etnomitovi: dekonstrukcija političkih mitova i etnomitova te mitova u masmedijima, procesima političke, ideološke remitologizacije, apsolutizirane ideologije (npr. Roland Barthes, Ivan Čolović, Dunja Rihtman-Auguštin, Milivoj Solar, Ivo Žanić); teorije zavjere – mit ili stvarnost (alternativne povijesti). Max Gluckman i njegova teorija sukoba/pobune.</p> <p>10. Medijski rituali i politika straha (Nick Couldry, Frank Furedi, Noam Chomsky).</p> <p>11. Gostujuće predavanje: prof. dr. sc. Snježana Zorić: Korejski šamanski rituali Usp. www.snjezanazoric.com; tyti28@gmail.com</p> <p>12. i 13. Seminarski radovi.</p> <p>14. Završna razmatranja (pregled tematskih cjelina)</p> <p>15. <i>Kolokvij</i></p>
Obvezna literatura	<p>Bell, Catherine. 1997. <i>Ritual. Perspectives and Dimensions</i>. Oxford: Oxford University Press. (prva tri poglavlja, str. 3-90)</p> <p>Artaud, Antonin. 2000. <i>Kazalište i njegov dvojnik</i>. Zagreb: HC ITI – UNESCO. (Poglavlja: Kazalište i kuga, Alkemijsko kazalište, O balijskom kazalištu; Istočnjačko i zapadnjačko kazalište – odabir jednoga poglavlja)</p> <p>Belaj, Vitomir. 2007². <i>Hod kroz godinu. Pokušaj rekonstrukcije prahrvatskoga mitskog svjetonazora</i>. Zagreb: Golden marketing. (odabrana poglavlja)</p> <p>Couldry, Nick. 2005. „Media Rituals: Beyond Functionalism“. Dostupno na: http://eprints.lse.ac.uk/52494/1/Couldry_Media_rituals_beyond_functionalism_2005.pdf</p> <p>Dubinskas, Frank A. 1982. "Ritual na pozornici: folklorna izvedba kao simbolička akcija." <i>Narodna umjetnost</i> 19/1:105-118.</p> <p>Eliade, Mircea. 1985. <i>Šamanizam i arhajske tehnike ekstaze</i>. Novi Sad: Matica srpska. (Poglavlja: Inicijacijske bolesti i snovi, str. 50-72; Simbolizam šamanske odjeće i bubnja, str. 125-148; Šamanski simbolizmi i tehnike u Tibetu, Kini i na Dalekom istoku, str. 313-338)</p> <p>Girard, René. 1990. <i>Nasilje i sveto</i>. Novi Sad: Književna zajednica Novog Sada. (odabrana poglavlja)</p> <p>Kapferer, Bruce. 1979. "Mind, Self, and Other in Demonic Illness: the Negation of Reconstruction of Self". <i>American Ethnologist</i> 6:110-133. Dostupno na: https://www.jstor.org/stable/643388?seq=1#page_scan_tab_contents</p> <p>Lozica, Ivan. 1997. <i>Hrvatski karnevali</i>. Zagreb: Golden marketing. (poglavlje o maskama).</p> <p>Lozica, Ivan. 2002. <i>Poganska baština</i>, Zagreb: Golden marketing. (poglavlje o koledama i kraljicama)</p> <p>Marjanović, Suzana. 2002. "Dijadna boginja i duoteizam u Nodilovoju 'Staroj vjeri Srba i Hrvata'". <i>Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku</i>, 39/2: 175-198.</p> <p>Plas, Pieter. 2021. <i>Mi o vuku. Poetika vuka u vjerovanjima i obrednim praksama</i>. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku. (odabrana poglavlja)</p> <p>Schechner, Richard. 1995. <i>The Future of Ritual. Writings on Culture and Performance</i>. London and New York: Routledge. (Poglavlja: Introduction: Jayaganesh and the Avant-garde, str. 1-23, The Street is the Stage, str. 45-93).</p>

	<p>Turner, Victor. 1989. <i>Od rituala do teatra: ozbiljnost ljudske igre</i>. Zagreb: August Cesarec. (poglavlja: Od liminalnog k liminoidnom u igri, zanosu i obredu. Esej iz komparativne simbologije, str. 35-125; Dramski obred/obredna drama. Performativna i refleksivna antropologija, str. 188-215)</p> <p>Vinšćak, Tomo. <i>Tibetski buddhizam i bön</i>. Zagreb: Ibis grafika, 2011., str. 73-99.</p> <p>Vukelić, Deniver. 2021. <i>Magija na hrvatskome povijesnom prostoru</i>. Zagreb: Školska knjiga. (V. poglavlje: „Magija i pučka kultura“, str. 483-550)</p> <p>Zorić, Snježana. 2004. <i>Yōngsan taejae: buddhistički ritual kao zrcalna slika korejske kulture</i>. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku. (odabrana poglavlja)</p>
Dodataknja literatura	<p>Bit će oblikovana prema posebnim interesima studenata/studentica i temama seminarskih radova (tema seminarskoga rada/ usmenoga izlaganja je slobodna). Npr.</p> <p>Antonijević, Dragoslav. 1990. <i>Ritualni trans</i>. Beograd: SANU.</p> <p>Bell, Catherine. 1992. <i>Ritual Theory, Ritual Practice</i>. Oxford: Oxford University Press.</p> <p>Brenko, Aida, Željko Dugac i Mirjana Randić. 2001. <i>Narodna medicina</i>. Zagreb: Etnografski muzej. (odabrana poglavlja)</p> <p>Cassirer, Ernst. 1985. <i>Filozofija simboličkih oblika. Drugi deo. Mitsko mišljenje</i>. Novi Sad: NIŠRO Dnevnik, OOUR Izdavačka delatnost Novi Sad i Književna zajednica Novog Sada.</p> <p>Couldry, Nick. 2003. <i>Media Rituals: A Critical Approach</i>. London: Routledge.</p> <p>Čulinović-Konstantinović, Vesna. 1963. „<i>Dodole i prporuše</i>: narodni običaji za prizivanje kiše.“ <i>Narodna umjetnost</i> 2: 73–96. Dostupno na: https://hrcak.srce.hr/34409</p> <p>Douglas, Mary. 2004. <i>Čisto i opasno. Analiza predodžbi o nečistom i zabranjenom</i>. Zagreb: Algoritam. (odabrana poglavlja).</p> <p>Durkheim, Émile. 2008. <i>Elementarni oblici religijskog života: totemistički sustav u Australiji</i>. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk i Hrvatsko sociološko društvo.</p> <p>Đapović, Lasta. 1995. <i>Zemlja: verovanja i rituali</i>. Beograd: Etnografski institut SANU.</p> <p>Eagleton, Terry. 2019. <i>Radikalno žrtvovanje</i>. Zagreb: Naklada Ljevak.</p> <p>Eliade, Mircea. 2021. <i>Rječnik obreda</i>. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.</p> <p><i>The Games of Gods and Man, Essays in Play and Performance</i>. 1997. (ur. Klaus Peter Kopping). Hamburg: LIT Verlag.</p> <p>Frazer, James G. 2002. <i>Zlatna grana – podrijetlo religijskih obreda i običaja</i>, Zagreb: Naklada Jesenski i Turk, str. 443-467. (poglavlje: Žrtveni jarci)</p> <p>Geertz, Clifford. 2010. <i>Lokalno znanje. Eseji iz interpretativne antropologije</i>. Zagreb: AGM.</p> <p>Gluckman, Max. 1954. <i>Rituals of Rebellion in South-East Africa</i>. Manchester: Manchester University Press.</p> <p>Grimes, Ronald L. 1990. (2010) <i>Ritual Criticism, Case Studies in Its Practice, Essay on Its Theory</i>. Columbia: Create Space Independent Publishing Platform.</p> <p>Handelman, Don. 1998. <i>Models and Mirrors: Towards an Anthropology of Public Events</i>. New York, Oxford: Berghahn Books.</p> <p>Humphrey, Caroline i Laidlaw, James. 1994. <i>The Archetypal Actions of Ritual. A Theory of Ritual Illustrated by the Jain Rite of Worship</i>. New York: Oxford University Press.</p> <p>Kapferer, Bruce. 1979. "Mind, Self, and Other in Demonic Illness: the Negation of Reconstruction of Self". <i>American Ethnologist</i>, 6(1):110-133. https://www.jstor.org/stable/643388?seq=1#page_scan_tab_contents</p> <p>Kearney, Richard. 2003. <i>Strangers, Gods, and Monsters: Interpreting Otherness</i>. London i New York: Routledge.</p> <p>Kerényi, Karl. 2013. <i>Eleuzinski misteriji: arhetipska slika majke i kćeri</i>. Zagreb: Vuković&Runjić.</p> <p>Khayat, Jacqueline. 1987. <i>Rituali i seksualna sakaćenja</i>. Kruševac: Bagdala.</p> <p>Lecouteux, Claude. 2009. <i>Knjiga talismana i amuleta</i>. Zagreb: Scarabeus naklada.</p> <p>Lévi-Strauss, Claude. 1980 (1964). <i>Mitologike. 1. Presno i pečeno</i>. Prosveta: BIGZ.</p>

	Lévi-Strauss, Claude. 1989 (1958). <i>Strukturalna antropologija</i> . Zagreb: Stvarnost. (poglavlje: Struktura mita) Lukić, Darko. 2013. <i>Uvod u antropologiju izvedbe. Kome treba kazalište?</i> , Zagreb: Leykam international d.o.o. Marjanić, Suzana. 2009. „Pogovor: Talisman i amulet – dvije strane kontrafobičnoga ponašanja“. U: Claude Lecouteux: <i>Knjiga amuleta i talismana</i> . Daniela Tkalec (ur.). Zagreb: Scarabeus-naklada, 274-285. Meletinskij, Eleazar M. 1985. <i>Poetika mita</i> . Beograd: Nolit. <i>Mitski zbornik</i> . (ur. Suzana Marjanić i Ines Prica). Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, HED, Scarabeus-naklada. Nožinić, Dražen. 2019. <i>Ladarice: ženske obredne povorce</i> . Beograd: Srpski genealoški centar. Pócs, Éva (2004): "Evil Eye in Hungary: Belief, Ritual, Incantation". U: <i>Charms and Charming in Europe</i> . ur. Jonathan Roper. New York: Palgrave Macmillan, str. 205-227. Povrzanović, Maja. 1987. „Pojmovi običaj, navika, obred/ritual, ceremonija, slavlje svečanost i praznik u jugoslavenskim i inozemnim rječnicima, enciklopedijama i leksikonima“. <i>Narodna umjetnost: hrvatski časopis za etnologiju i folkloristiku</i> 24, 1: 39-81. Radulović, Neda. 2020. „A/simetrija životinja i žena: ekofeministička perspektiva diskursa o placenti“. U: <i>Eko-feminizam: između zelenih i ženskih studija</i> . ur. Goran Đurđević i Suzana Marjanić, Zagreb: Durieux, str. 161-178. Rappaport, Roy A. 1999. <i>Ritual and Religion in the Making of Humanity</i> . New York: Cambridge University Press. Róheim, Géza. 1990. <i>Magija i shizofrenija</i> . Zagreb: August Cesarec. (odabrana poglavља) Rossano, Matt J. 2020. <i>Ritual in Human Evolution and Religion. Psychological and Ritual Resources</i> . New York: Routledge. (odabrana poglavља) Schechner, Richard. 2001. "Rasaesthetics". <i>The Drama Review</i> 45, 3: 27-50. Staal, Frits. 1979. "The Meaninglessness of Ritual". <i>Numen</i> , vol. 26, Fasc. 1: 2-22. http://radicalanthropologygroup.org/sites/default/files/pdf/class_text_098.pdf Stephenson, Barry. 2015. <i>Ritual. A Very Short Introduction</i> . Oxford: Oxford University Press. Stojković, Marijan. 1930. „Komoštare“. <i>ZNŽO</i> 27: 232-242. Stojković, Marijan. 1933. „Rog“. <i>ZNŽO</i> 29/1: 60-73. Walter, Philippe. 2006. <i>Kršćanska mitologija. Svetkovine, obredi i mitovi srednjega vijeka</i> . Zagreb: Scarabeus.					
Mrežni izvori	www.hrcak.hr , Library Genesis (LibGen)					
Provjera ishoda učenja (prema uputama AZVO)	☐ samo završni ispit					
	☐ završni pismeni ispit	☐ završni usmeni ispit	☐ pismeni i usmeni završni ispit	☐ praktični rad i završni ispit		
Način formiranja završne ocjene (%)	80% dva kolokvija (ispit), 20% seminarski rad					
	Ocenjivanje kolokvija i završnog ispita (%)	0-60	% nedovoljan (1)			
61-70		% dovoljan (2)				
71-80		% dobar (3)				
81-90		% vrlo dobar (4)				
91-100		% izvrstan (5)				

Način praćenja kvalitete	☒ studentska evaluacija nastave na razini Sveučilišta ☐ studentska evaluacija nastave na razini sastavnice ☐ interna evaluacija nastave ☒ tematske sjednice stručnih vijeća sastavnica o kvaliteti nastave i rezultatima ☐ studentske ankete ☐ ostalo
Napomena / Ostalo	<p>Sukladno čl. 6. <i>Etičkog kodeksa</i> Odbora za etiku u znanosti i visokom obrazovanju, „od studenta se očekuje da poštено i etično ispunjava svoje obveze, da mu je temeljni cilj akademска izvrsnost, da se ponaša civilizirano, s poštovanjem i bez predrasuda“.</p> <p>Prema čl. 14. <i>Etičkog kodeksa</i> Sveučilišta u Zadru, od studenata se očekuje „odgovorno i savjesno ispunjavanje obveza. [...] Dužnost je studenata/studentica čuvati ugled i dostojanstvo svih članova/članica sveučilišne zajednice i Sveučilišta u Zadru u cjelini, promovirati moralne i akademske vrijednosti i načela. [...]“</p> <p>Etički je nedopušten svaki čin koji predstavlja povrijedu akademskog poštenja. To uključuje, ali se ne ograničava samo na:</p> <ul style="list-style-type: none">- razne oblike prijevare kao što su uporaba ili posjedovanje knjiga, bilježaka, podataka, elektroničkih naprava ili drugih pomagala za vrijeme ispita, osim u slučajevima kada je to izrijekom dopušteno;- razne oblike krivotvorena kao što su uporaba ili posjedovanje neautorizirana materijala tijekom ispita; lažno predstavljanje i nazočnost ispitima u ime drugih studenata; lažiranje dokumenata u vezi sa studijima; falsificiranje potpisa i ocjena; krivotvorena rezultata ispita“. <p>Svi oblici neetičnog ponašanja rezultirat će negativnom ocjenom u kolegiju bez mogućnosti nadoknade ili popravka. U slučaju težih povreda primjenjuje se <u>Pravilnik o stegovnoj odgovornosti studenata/studentica Sveučilišta u Zadru</u>.</p> <p>U elektronskoj komunikaciji bit će odgovarano samo na poruke koje dolaze s poznatih adresa s imenom i prezimenom, te koje su napisane hrvatskim standardom i primjerenim akademskim stilom.</p> <p>U kolegiju se koristi Merlin, sustav za e-učenje, pa su studentima/cama potrebni AAI računi.</p>